

Självständigt arbete (examensarbete), 15 hp, för
Förskollärarytbildning Utbildningsvetenskap
HT 2019
Fakulteten för lärarutbildning

Min uppgift är att försöka förstå ”barnets bästa”

- En kvalitativ studie om förskollärares uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen.

Evelina Gustafsson & Anna Rickardsson

Författare

Evelina Gustafsson & Anna Rickardsson

Titel

Min uppgift är att försöka förstå "barnet bästa" - En kvalitativ studie om förskollärares uppfattningar av begreppet "barnets bästa" och barnkonventionen.

Engelsk titel

My job is to try to understand "the best interests of the child" - A qualitative study on pre-school teachers perceptions of the concept of "the best interests of the child" and the Convention on the Rights of the Child.

Handledare

Lena Bäckström

Examinator

Hilma Holm

Sammanfattning

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares uppfattningar av begreppet "barnets bästa" och barnkonventionen. Studien synliggör hur förskollärares barnperspektiv påverkar deras uppfattningar av begreppet "barnets bästa". Frågeställningarna i denna studie innefattar hur förskollärare uppfattar begreppet "barnets bästa" samt hur de uppfattar sig arbeta utifrån begreppet och barnkonventionen. En kvalitativ metod i form av intervjuer har genomförts där fem förskollärare deltagit. Utifrån förskollärarnas svar har ett resultat skrivits fram och tolkats utifrån det sociologiska perspektivet och utifrån barnperspektiv samt barns perspektiv. Resultatet visar på att barnkonventionen och begreppet "barnets bästa" är komplext och att förskollärarna menade att mer kompetens kring barnkonventionen önskades. De beskrev flera konkreta situationer och dilemman som kontinuerligt uppstår i deras förskoleverksamheter när "barnets bästa" ska beaktas.

Ämnesord

"Barnets bästa", barnkonventionen, barnperspektiv, barns perspektiv, förskola, förskollärare.

Innehåll

1. Inledning	6
1.1. Syfte.....	7
1.2. Frågeställningar	7
2. Barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa”	8
2.1. Begreppets tolkningsmöjligheter enligt lagar, styrdokument och läroplan för förskolan.....	9
3. Litteraturgenomgång.....	11
3.1. Barndomsteorier	11
3.2. Barnperspektiv och barns perspektiv.....	13
3.3. Vuxnas makt.....	13
3.4. Tidigare forskning	14
4. Val av vetenskaplig metod.....	16
4.1. Intervju som metod.....	16
4.2. Urval	16
4.3. Pilotstudie	17
4.4. Missivbrev, etiska principer och överväganden	18
4.4.1. Informationskravet.....	18
4.4.2. Samtyckeskravet.....	18
4.4.3. Nyttjandekravet	18
4.5. Genomförande	19
4.6. Bearbetning och analys.....	19
4.7. Metodkritik	20
5. Redovisning av resultat.....	21
5.1. Barnkonventionen.....	21
5.2. Begreppets tolkningsmöjligheter.....	21

5.3. Dilemman och problematik	23
6. Sammanfattande analys av resultat.....	24
6.1. Det sociologiska perspektivet.....	24
6.2. Barnperspektiv och barns perspektiv.....	25
7. Diskussion.....	26
7.1. Uppfattningar om barnkonventionen.....	26
7.2. Betydelsen av barnperspektiv och barns perspektiv	27
7.3. Dilemman och problematik kring ”barnets bästa”	31
8. Slutord.....	34
9. Referenser	36
Bilagor	40
Bilaga 1 - Missivbrev	40
Bilaga 2 - Frågeställningar till intervju	41

1. Inledning

Begreppet ”barnets bästa” synliggörs i skollagen (SFS 2010:800), föräldrabalken (SFS 1949:381), barnkonventionen (UNICEF 2009) samt i den nya läroplanen för förskolan (Skolverket 2018), däremot framgår det inte i den gamla läroplanen (Skolverket 2016).

Förskolan ska spegla de värden och rättigheter som uttrycks i FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen). Utbildningen ska därför utgå från vad som bedöms vara barnets bästa/.../ (Skolverket 2018, s.5)

Barnkonventionen som ska bli lag i Sverige januari 2020 framhäver att ”barnets bästa” är en av barnkonventionens grundpelare och ska återspeglas i alla artiklar, det vill säga att utgå från vad som är ”barnets bästa” oavsett vilken artikel som ska tas hänsyn till. Barnkonventionen ska studeras och bevakas av Barnombudsmannen (2001), då syftet är att konventionen ska verkställas och fullföljas i förskolor och skolor. Myndigheten skriver att artikel tre, ”barnets bästa” har diskuterats och analyserats mer än något annat begrepp i barnkonventionen. Barnkonventionen skapar grundläggande vägledning i arbete tillsammans med barn menar Barnombudsmannen (2001), vilket därmed utgör vår tids samhälleliga barnperspektiv. I förskole- och skolverksamheter där arbetet ska utformas utifrån ”barnets bästa” blir det väsentligt att pedagogerna har goda kunskaper om barnperspektiv och barns perspektiv.

Tidigare forskning av Johansson (2003) synliggör att pedagoger i förskoleverksamheter menade att begreppet ”barnets bästa” är komplext och de ansåg att barn behöver genomföra, öva och lära sig olika ting för sin egen skull även om de själva inte instämmer. Även Englundh (2009) menar att pedagogers attityder till begreppet ”barnets bästa” kan konstateras som komplext och att pedagogerna bör reflektera över sitt eget och arbetslagets förhållningssätt mot begreppet. Det handlar om att analysera kring begreppets innebörd, användning, definition samt hantering. Detta kan synliggöra begreppets olika tolkningsmöjligheter. De vuxnas traditionella överordnade positioner framhävs av Näsman (2004), som menar att stereotypisering av barn kan kräva omfattande reflektion kring vilken barnsyn och vilket förhållningssätt pedagoger har mot barn. Tidigare forskning av Bergnehr (2019) lyfter vikten av betydelsen av att diskutera hur pedagogers olika barnperspektiv skapar inverkan på olika dilemman som kan uppstå i förskoleverksamheter.

Forskning av Johnsson & Thulin (2013) visar att kommunikation är en väsentlig del i pedagogers barnperspektiv och för att närma sig barnets perspektiv.

Det blir därför intressant och aktuellt att studera hur förskollärare tolkar och anser sig arbeta med barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa” på olika förskolor. Denna studie handlar om barnkonventionen, begreppet ”barnets bästa” och pedagogers barnperspektiv, som diskuteras och analyseras utifrån forskning, litteratur, styrdokument samt studiens insamlade empiri.

1.1. Syfte

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen. Syftet innefattar även att undersöka hur förskollärares barnperspektiv skapar betydelse för deras uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen.

1.2. Frågeställningar

- Hur uppfattar förskollärare i förskolans verksamhet begreppet ”barnets bästa”?
- Hur uppfattar förskollärare i förskolans verksamhet att de arbetar utifrån begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen?

2. Barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa”

Sandin och Halldén (2003) beskriver hur FN:s generalförsamling antog barnkonventionen år 1989 i Geneve. Alla 196 länder förutom USA har ratificerat konventionens artiklar, med andra ord anslutit sig till barnkonventionen. Genom att utforma den tillsammans kunde en förenad ideologi skapas, även fast länderna har olika tolkningar av barnkonventionens innebörd. Den svenska riksdagen antog barnkonventionen år 1990. Den innehåller 13 inledande paragrafer, inledning och 54 artiklar. Dessa regler är tillämpliga för barn, det vill säga varje individ upp till 18 år. Innebörden av begreppet ”barnets bästa” kan variera beroende på om det används som en juridisk princip eller i andra sammanhang.

Schiratzki (2003) menar att begreppet ”barnets bästa” har skapat tolkningsutrymme beroende på sociala och kulturella värderingar i det aktuella samhället. Begreppet ska fastställas med hänsyn till kultur och lokala sedvänjor. Segerström (2019) lyfter att barnrättskommittén har ansvar för att kontrollera om konventionsstaterna lever upp till sina åtaganden. Skribenten menar att barnrättskommittén har kritiserat Sverige för att det förekommer stora skillnader inom landet när det gäller implementeringen av barnkonventionen. Det kommunala självstyret skapar regionala skillnader på grund av olika prioriteringar, det är dock statens ansvar att implementeringen genomförs i hela landet, inom alla regioner. Skribenten menar att barnrättskommittén uppmanar Sveriges regering att stärka sina åtgärder för att förbättra kunskapen om begreppet ”barnets bästa”. Segerström (2019) skriver att barnrättskommittén anser att yrkesverksamma som på olika vis i sitt arbete påverkar barns livsvillkor och förutsättningar, ej har tillräcklig utbildning i bedömning om vad begreppet innebär. ”Barnets bästa” är en övergripande och allmän princip som beroende på tolkning skapar innehåll och betydelse för övriga rättigheter och artiklar. Barnkonventionen ska betraktas som helhet för såväl offentliga som privata verksamheter. Begreppet ska användas som vägledning i alla frågor som berör barn, i avsikt att möjliggöra att goda förutsättningar kan skapas för dem.

2.1. Begreppets tolkningsmöjligheter enligt lagar, styrdokument och läroplan för förskolan

Barnkonventionen har framställts av UNICEF (2009), som är en organisation som lyder under FN:s ekonomiska och sociala råd. Barnombudsmannen (2001) är en statlig myndighet i Sverige som arbetar med att representera barnkonventionen. De båda beskriver en liknande förklaring om begreppet ”barnets bästa”. Det handlar om att utgå från barnets integritet och fulla människovärde. Pedagogers kunskap och profession blir därför angelägen i frågan om vad som är ”barnets bästa”. Begreppet innefattar inte en exakt definition, utan om att se till varje enskilt barn. Barnets behov är ett begrepp som är sammankopplat med ”barnets bästa”, vilket handlar om hur barnets behov bäst kan tillfredsställas. Detta betyder att barnets grundläggande behov, det vill säga hälsovård, mat, skydd, trygghet samt åsikter ska tillgodoses oberoende situation. Barn ska få påverka sitt eget liv och mestadels ta egna beslut. ”Barnets bästa” bör ses i alla kontexter såsom i omvårdnad, skydd, familjetrygghet, kärlek samt inflytande. Andra väsentliga behov är att barn ska utvecklas i en god miljö, få stimulans, erhålla kamratskap, god uppfostran samt ta ansvar och efterhand nå självständighet. I den korta versionen i dagens barnkonvention förklarar UNICEF (2009) artikel 3 och begreppet enligt följande:

Artikel 3: Vid alla beslut som rör barn ska i första hand beaktas det som bedöms vara barnets bästa (UNICEF, 2009).

Utifrån denna artikel lyfter UNICEF (2008) fram en djupgående beskrivning av ”barnets bästa” i handboken för barnkonventionen. Myndigheten menar att artikeln har olika funktioner som kan sammanfattas i fyra olika punkter. Artikelns funktioner innebär att den ska vara hjälpande i alla frågor och beslut som behandlar barn samt vara vägledande i utvärdering av lagar och policy där konventionen stöds. Artikeln ska vara ett hjälpmedel om konflikter uppstår mellan olika rättigheter och synliggöras i resterande artiklar i barnkonventionen. I handboken lyfter UNICEF (2008) att den brittiske familjerättsexperten John Eakelaar presenterade en metod för artikeln 3, ”barnets bästa i främsta rummet”. Metoden handlar om att det finns två olika perspektiv att ta hänsyn till i alla beslut om ”barnets bästa”, ett så kallat subjektivt och ett objektivt perspektiv. Ett subjektivt perspektiv innebär att vad som är ”barnets bästa” ska framföras av barnet själv, det vill säga att barnet får uttrycka egen mening om vad som anses vara dennes bästa. Ett objektivt perspektiv handlar om att den vuxna/ beslutsfattaren bedömer vad som anses vara ”barnets bästa” utifrån aktuell forskning samt tillförlitlig erfarenhet.

Genom att kombinera dessa två perspektiv kan ”barnets bästa” framställas och behandlas på bästa sätt (UNICEF 2008). Idag framgår begreppet i samtliga styrdokument som förekommer för förskolans verksamhet, såsom i den nya läroplanen (Skolverket 2018), barnkonventionen samt skollagen. I skollagen står det följande:

Särskild hänsyn till barnets bästa 10 § I all utbildning och annan verksamhet enligt denna lag som rör barn ska barnets bästa vara utgångspunkt. Med barn avses varje människa under 18 år. Barnets inställning ska så långt det är möjligt klarläggas. Barn ska ha möjlighet att fritt uttrycka sina åsikter i alla frågor som rör honom eller henne. Barnets åsikter ska tillmätas betydelse i förhållande till barnets ålder och mognad. (SFS 2010:800).

Den nya läroplanen för förskolan lyfter att barnkonventionen ska spegla arbetet i förskolan, det vill säga att barn ska ta del av deras rättigheter samt att ”barnets bästa” ska beaktas i alla sammanhang som berör barn (Skolverket 2018).

Roslund (2019) menar att barnkonventionen ska innefatta både barn som individ och i grupp i förskolans verksamhet. Dagligen utförs beslut i förskolans verksamhet som utgår från ”barnets bästa”. Det krävs bedömning av vilka konsekvenser beslut eller åtgärder kan orsaka för enskilda barn eller hela barngrupper när ”barnets bästa” ska beaktas. Begreppet behöver inte vara utslagsgivande men ska vara en stor del av beslutsfattandet inom förskoleverksamheter.

Sandberg och Vuorinen (2007) skriver om vårdnadshavares delaktighet och inflytande i förskole- och skolverksamheter. De menar att vårdnadshavare önskar gärna att ta del av barnets värld i förskolan, såsom barnets upplevelser och arbete. Vårdnadshavare vill försäkra sig om barnets trivsel och välmående, det vill säga att få trygghet om att barnet mår bra. Detta skapar möjligheter till att vårdnadshavare kan känna förtroende för personal och dess kompetens. Vårdnadshavare behöver information om såväl det enskilda barnet men även om verksamhetens mål och innehåll, på så sätt kan de få en insyn i verksamheten och därmed påverka den. UNICEF (2009) skriver i barnkonventionen att vårdnadshavare har gemensamt huvudansvar för deras barns uppfostran och utveckling samt att de ska vägledas av vad som bedöms vara ”barnets bästa”. Föräldrabalken (SFS 1949:381) är en svensk lag som reglerar relationen mellan barn och vårdnadshavare. Den beskriver även samhällets syn och de ansvar som åligger vårdnadshavare, såsom att de har rättigheter och skyldighet i att bestämma över frågor som rör deras barns personliga angelägenheter.

1 § Barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Barn skall behandlas med aktning för sin person och egenart och får inte utsättas för kroppslig bestraffning eller annan kränkande behandling (SFS 1949:381).

2 § Den som har vårdnaden om ett barn har ett ansvar för barnets personliga förhållanden och ska se till att barnets behov enligt 1 § blir tillgodosedda. Barnets vårdnadshavare svarar även för att barnet får den tillsyn som behövs med hänsyn till barnets ålder, utveckling och övriga omständigheter samt ska bevaka att barnet får tillfredsställande försörjning och utbildning (SFS 1949:381).

3. Litteraturgenomgång

I detta kapitel framgår olika barndomsteorier och perspektiv som är intressanta för denna studie. Teoriramen för denna studie utgår huvudsakligen utifrån ett perspektiv inom barndom och barnsyn, det vill säga det sociologiska perspektivet. Halldén (2007) beskriver att detta perspektiv handlar om att se barn som kompetenta individer och att se barn som being, det vill säga att barn är fulländade och har rätt till sin egen barndom. Under nedanstående rubrik ”barndomsteorier” framgår det hur barnsynen förändrats över lång tid tillbaka fram tills nu, där olika historiska perspektiv belyses. Denna studie utgår även från barnperspektivet och barns perspektiv som Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide (2009) och Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2014) lyfter. Vidare i kapitlet framgår litteratur och tidigare forskning som ansetts vara aktuella för studien. Centrala begrepp utifrån litteratur och tidigare forskning är det kompetenta barnet, being, barn som aktörer, barnperspektiv och barns perspektiv.

3.1. Barndomsteorier

Halldén (2007) lyfter att Ellen Key (1849-1926) skrev ”Barnets århundrade” som utgavs år 1900 vilket medförde till förändrad barnsyn. Boken handlar om god uppfostran och hemmets betydelse samt att barn skulle ses som starka och självständiga individer och den gamla synen på barn som hjälplösa och beroende blev då felaktig. Halldén (2007) lyfter också att politikern Alva Myrdal är en person som medfört till avstamp i forskning om barn under 1900-talet. Under år 1935 arbetade Alva Myrdal för att skapa bättre livsvillkor för barn, där skrift från lagar skulle synliggöras i praktik. Under 1900-talet skapades alltså nya synsätt på barn vilket även Sommer (2009) skriver om i sin bok.

Sommer (2009) redogör för flera olika paradigmskiften under 1900-talet, där barndom och barnsyn förändrades. Detta har medfört att barndomen inte längre anses som en övergångsperiod på väg mot vuxenlivet, utan att barn är en social grupp med sin egen rätt i samhället. Forskaren beskriver det resilienta perspektivet, som utformades efter 1960-talet och ersatte synsättet ”det bräckliga barnet”. I nyare utvecklingspsykologi framförs det resilienta perspektivet, det vill säga att barn ska ses som flexibelt, tåligt och motståndskraftigt. Detta ledde till att perspektivet ”kompetensbarnet” växte fram i barndomsspsykologin, vilket handlar om att både små och stora barn har flera olika kompetenser, det vill säga att de är ”kunniga” och ”skickliga”.

Barnstugeutredningen (SOU 1972:26) var en statlig utredning som tillsattes år 1968 och betonade lyhördhet, det aktiva barnet, dialog och samspel samt begreppet förskola skapades. Något som fortfarande kan synliggöras i dagens förskoleverksamhet. Utredningen medförde att det skedde en förändrad barnsyn under slutet av 1900-talet. Halldén (2007) lyfter det sociologiska perspektivet som innebär att se barn som aktiva medborgare i samhället och att deras erfarenheter och livsvillkor bör sättas i sin kontext. Det handlar om att se till barns sociala och kulturella situation för att försöka förstå deras perspektiv. Begreppet det kompetenta barnet och synen att se barn som being och becoming skapades under 80-talet. Begreppet det kompetenta barnet innebär att se barn som fulländande individer som har rätt till sin egen barndom. Being kan förklaras som ett synsätt där barn är sociala individer med en förmåga till socialt aktörskap, vilket är nära förenat med synsättet det kompetenta barnet. Synen på barn som becoming innebär att barn ses som ofullkomligt och den vuxne som färdig och det man strävar efter, det vill säga det bräckliga barnet.

Näsman (2004) menar att barndom är socialt konstruerad, där barns livsvillkor påverkas direkt eller indirekt av vuxna som representanter. Ett framtidsorienterat synsätt på barn får betydelse för barns rättigheter, på så sätt skapar vuxnas tolkningar av barns liv ett stort ansvar för hur barns talan och handlingsutrymme förs fram eller begränsas av vuxna.

Brembeck, Johansson & Kampmann (2004) skriver om två olika sorters barnsyn och att se på barn. Det ena som sårbart, passivt och beroende, det andra som självständigt, aktivt och kompetent. Forskarna anser att vuxnas barnsyn av ett kompetent barn med rättigheter kan leda till att barn beskrivs som för kompetenta och ansvariga för sina egna liv. På så sätt kan de vuxnas ansvar förminska.

3.2. Barnperspektiv och barns perspektiv

Det är väsentligt att reflektera över sin egen barnsyn som pedagog, det vill säga barnperspektiv, vilket Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide (2009) och Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2014) lyfter fram. Författarna beskriver begreppen barnperspektiv och barns perspektiv, där olika begreppsliga och teoretiska uppfattningar om begreppen diskuteras. Barnperspektiv beskrivs som en specificerad syn på barn, det vill säga barnsyn. Pedagogers barnperspektiv påverkas av individens personlighet, profession samt den aktuella forskning som råder. Barnperspektiv handlar om att försöka förstå barns perspektiv, vilket handlar om att lyfta barns tankar, erfarenheter och intressen. Barns perspektiv innefattar att försöka se världen ur barns ögon, att försöka förstå deras känslor och föreställningar. Interaktion med barn skapar goda förutsättningar för att försöka förstå barns perspektiv samt för att försöka behärska begreppet ”barnets bästa” (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide 2009).

Författarna Dahlberg & Lenz Taguchi (2015) menar att vuxnas barnperspektiv bör synliggöras av det kompetenta och förmögna barnet. Det handlar om att beakta barns livsvillkor och vad som anses vara det bästa för barnet i sammanhanget. Pedagoger i dagens förskola bör ha ett förhållningssätt som skapar förutsättningar för att barn ska vara delaktiga i sin utveckling, såsom att åstadkomma sin personlighet och kunskap samtidigt som läroplanens mål behandlas. Pedagoger har ett stort ansvar i fostran och överföranden av normer, där barns perspektiv ständigt ska beaktas, vilket Dolk (2013) också lyfter i sin bok. Författaren menar att barn är beroende av att bli sedda och erkända som människor med drömmar, tankar och individualitet för att utvecklas. Pedagoger bör se barn som fullständiga individer där acceptans och respekt beaktas i alla möten med dem. Barn ska betraktas som medmänniskor och som aktörer, i allt arbete som skapar barndomar, barnkultur och i förskolans vardag.

3.3. Vuxnas makt

Olika perspektiv reglerar hur vi ser på barn antyder Sommer (2009). Barnsyn och barnperspektiv är en ständig tolkningsprocess, som kontinuerligt bör analyseras och reflekteras över av pedagoger i förskoleverksamheter.

Författarna Johannesen och Sandvik (2009) skriver också om barnsyn, där de lyfter människors ansvar inför och i mötet med den andre. Vuxna ska besitta kunskap om att barn och människor ska ses som likvärdiga individer och vara kapabel att möta barn som subjekt, vilket innebär att erkänna barns rättigheter i relation till dess upplevelsevärld. Det handlar om att tro på att barn själva känner sin egen upplevelse och att rikta uppmärksamheten på barn som deltagare och aktörer i sina egna liv. Näsman (2004) och Arnér (2009) anser att det finns risker att vuxnas uppfattningar och bedömningar av barnets mognad och ålder strider mot uppfattningar av som ska ta hänsyn till när ”barnets bästa” ska beaktas. Detta kan medföra att barns åsikter inte tas tillvara på, vilket kan resultera i att barns förmågor underskattas. Det handlar om att skapa ett öppet förhållningssätt, där barns argument tas på allvar och tillvaratas på.

3.4. Tidigare forskning

Under denna rubrik framgår tidigare forskning kring begreppet ”barnets bästa”, barns perspektiv samt barnperspektiv.

Det kan konstateras att det var problematiskt att finna tidigare forskning kring hur begreppet ”barnets bästa” kan synliggöras i förskoleverksamheter. Tidigare forskning kring begreppen barns perspektiv och barnperspektiv var däremot enklare att finna. Nedan följer en artikel om pedagogers uppfattningar om begreppet ”barnets bästa”. Därefter beskrivs tre studier kring begreppen barns perspektiv och barnperspektiv samt pedagogers förhållningssätt utifrån dessa.

I en artikel av Johansson (2003) framhävs det att pedagoger menade att begreppet ”barnets bästa” ansågs som komplext. Pedagogerna ansåg att barn behövde genomföra, öva och lära sig olika ting för sin egen skull även om barnen inte själva instämde. Det innebär att pedagogerna menade att barn ska till exempelvis äta upp sin mat, följa specifika regler samt tolerera motgångar. De ansåg också att barn måste lära sig att tolerera olika motgångar och lyssna till direktiv, såsom att pedagogerna endast ska behöva säga till ”en gång”. De betraktade att dilemmat om ”barnets bästa” innebar att barn inte själva har kunskap om vad som är sitt eget bästa. Det är vuxnas ansvar och uppgift att beakta barns bästa samt dess konsekvenser som följer.

I en artikel skriver Bergnehr (2019) att begreppen barns perspektiv och barnperspektivs betydelse oftast tas för givna, vilket kan medföra att de inte definieras. Flertalet begrepp blev essentiella när barnkonventionen ratificerades, såsom barnperspektiv, barns perspektiv, barns rättigheter samt barns röster. Dessa begrepp blev aktuella i både forskning och i den politiska retoriken, dock kan det konstateras att de oftast nyttjats utan att definieras men däremot diskuterats i olika sammanhang. Pedagoger bör ständigt eftersträva att försöka förstå barns perspektiv, genom att utgå från deras åsikter, känslor, bakgrund och erfarenheter. Utgörs detta av pedagoger i förskola kan barns inflytande och delaktighet tillvaratas på och därmed återspeglas i förskolans verksamhet.

Sammanfattningsvis menar Bergnehr (2019) att barn är aktörer, det vill säga att barn är kompetenta individer med rätt till inflytande och delaktighet i alla beslut som berör deras liv, vilket ska spegla pedagogers barnperspektiv. Barns aktörskap bör analyseras och diskuteras utifrån flera olika aspekter, såsom hur barn skapar inflytande i sin vardag och hur de är medskapare av sin omvärld. Det är väsentligt att diskutera hur olika dilemman kan uppstå beroende på pedagogers olika barnperspektiv.

Qvarsell (2003) belyser att det inom barngrupper förekommer olikheter och ojämlika villkor beroende på hur vuxna lyssnar på barns röster och tolkar ett barns perspektiv. Forskaren skriver om olika maktaspekter, där vuxna har makt över vilka barn som blir hörda. Forskningen visar att vuxna, genom sina handlingar, ger vissa barn möjligheten att bli lyssnad på. På så sätt innehar pedagoger inom förskolan en stor makt över hur "barnets bästa" beaktas och efterföljs i verksamheten.

I en studie av Jonsson & Thulin (2013) framför författarna att barnperspektiv tar utgångspunkt i god kommunikation, för att försöka förstå barns perspektiv. Forskningen tyder på att en ömsesidig dialog mellan pedagoger och barn alltid bör beaktas oavsett kontext. Pedagogers barnperspektiv är utgångspunkten till hur barns perspektiv framträder i förskolans verksamhet samt skapar betydelse för barns lärande och utveckling. Begreppen har alltså betydelse för varandra och bör inte åtskiljas.

4. Val av vetenskaplig metod

Avsikten med denna studie var att undersöka förskollärares uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen samt hur de uppfattar att de arbetar utifrån dessa. I kvalitativ forskning menar Stukát (2011) att forskare ska inrikta sig på att tolka resultatet, inte att generalisera och förklara. Metoden medför till skillnader i resultat och slutsatser, eftersom det är människors tankar och upplevelser som undersöks. Empiri kan bli detaljerad och utförligt beskriven, då deltagare kan utforma djupgående beskrivningar av deras uppfattningar kring ett ämne. Denscombe (2016) menar att kvalitativ forskning kan medföra till återspeglings av sociala verksamheter. Utifrån detta blev det aktuellt att nyttja kvalitativ ansats som metod för denna studie.

4.1. Intervju som metod

I denna studie användes intervju som metod eftersom syftet var att undersöka förskollärares uppfattningar om begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen. Detta medförde till att semistrukturerade personliga intervjuer genomfördes. Denscombe (2016) beskriver att semistrukturerade intervjuer möjliggör att djupgående, detaljerande berättelser och upplevelser kan framställas. Färdiga frågeställningar kan diskuteras och den som blir intervjuad har möjlighet att styra ordningsföljden på dessa. Forskaren ansvarar för att den intervjuade ger svar på det som undersöks, det vill säga att deltagaren ger svar utifrån studiens syfte.

Personliga intervjuer har utförts i denna studie, där endast en förskollärare i taget har intervjuats. Detta medförde till att empirin i denna studie endast har härstammat från en källa per intervju och på så sätt blev det enklare att transkribera ljudinspelningarna till text. Denscombe (2016) beskriver att personliga intervjuer innefattar att intervjuaren personligen träffar den som blir intervjuad.

4.2. Urval

Denna studies urvalssyfte var från början tänkt att utgå från ett slumpmässigt urval av pedagoger inom tre olika kommuner för att skapa större sannolikhet och generalisering av insamlad empiri och resultat. Slumpmässigt urval i denna studie hade inneburit att förskolor och deltagare slumpmässigt valts ut och att studien omfattat betydligt fler antal deltagare.

E-mail skickades ut till de flesta rektorer inom valda kommuner, vilket resulterade till att enbart ett fåtal svarade och bortfallet blev större än väntat, därför har istället ett bekvämlighetsurval använts. Rektorer som vi har mött tidigare under utbildningen kontaktades. Studien kunde fortfarande förhållas till utspridningen i olika kommuner men det resulterade i att enbart förskollärare deltog. Ett explorativt bekvämlighetsurval uppstod, Denscombe (2016) beskriver att ett explorativt urval handlar om att en studie innefattar få deltagare. Bekvämlighetsurval innebär att deltagare valts ut utifrån tidigare relationer och tillgänglighet. Det uppstod även ett icke-sannolikhetsurval, vilket Denscombe (2016) beskriver som ett urval där deltagare väljs ut av forskare. I denna studie handlar det om att vi själva valde ut vilka förskolor som kontaktades.

Denna studie består av fem deltagare som är förskollärare och som arbetar på tre olika förskolor. En förskola är belägen på landsbygden i en mindre ort, den andra i en mindre stad och den tredje förskolan befinner sig centralt i en större stad. Studien har innefattat förskollärare som arbetar på både små- och storbarnsavdelningar samt att förskollärarna har varit från olika bostadsområden och kommuner. Denna studie klassas som en småskalig forskning av kvalitativa data. Enligt Denscombe (2016) anses småskalig forskning vara acceptabelt för forskning med människor men innebär att studiens resultat inte kan generaliseras.

4.3. Pilotstudie

Syftet med att en pilotstudie genomfördes var för att testa frågeställningarnas kvalitet och struktur samt för att skapa högre trovärdighet av studien. Denscombe (2016) menar att en pilotstudie bidrar till att intervjuens frågor och upplägg prövas. Pilotstudien resulterade till kunskap om frågeställningarnas relevans och upplägg utifrån studiens syfte och innehåll. Frågeställningarna kunde därefter redigeras om det uppvisades brister.

Pilotstudien genomfördes cirka en vecka innan intervjuerna ägde rum och resultatet utföll i att frågornas utformning och kvalitet ansågs goda och effektiva. Den visade att det var väsentligt att kontinuerlig ställa följdfrågor till deltagarens svar, för att få fram detaljerad empiri.

4.4. Missivbrev, etiska principer och överväganden

Denna studie har beaktat de etiska principerna, som Vetenskapsrådet (2017) lyfter fram. De etiska principerna är väsentliga att ta hänsyn till när forskning förekommer med människor.

4.4.1. Informationskravet

Vetenskapsrådet (2017) menar att informationskravet innebär att deltagare i en studie ska få information om studiens innehåll och dess syfte. I denna studie kontaktades först ansvarig rektor för respektive verksamhet, som delgavs information om studiens syfte och därefter godkände att missivbrev kunde skickas ut till berörda förskollärare. Se missivbrev på bilaga 1. I missivbreven framkom det information om studiens syfte och innehåll, på så sätt tid till att fundera över om de önskade att medverka eller avstå. Slutligen resulterade missivbreven till att intresse väcktes hos förskollärarna att delta i denna studie.

4.4.2. Samtyckeskravet

Förskollärarna fick själva besluta om de önskade att delta i studien samt att de kunde avbryta deltagandet om de behagade oavsett tid. Vetenskapsrådet (2017) menar att konfidentialitetskravet handlar om att skydda deltagarnas integritet och identitet. I denna studie innebär det att förskollärarna är anonyma.

4.4.3. Nyttjandekravet

Vetenskapsrådet (2017) lyfter att nyttjandekravet handlar om att empiri från deltagande i en studie skyddas och används i studiens syftes ändamål. I denna studie har empiri skyddats och har endast använts i analys av resultat samt att det bevarats i säkert förvar. Vetenskapsrådet (2017) menar att etiska överväganden alltid bör diskuteras vid genomförande av en studie, det vill säga att reflektera om individers integritet, säkerhet samt rättigheter. Deltagande förskollärares integritet, säkerhet och rättigheter har ständigt beaktats under denna studies arbetsprocess. Stukát (2011) anser att problematik med intervjuer kan uppstå genom att forskarens personliga identitet och förhållningssätt kan påverka deltagarnas svar, ärlighet och öppenhet.

4.5. Genomförande

I denna studie har först och främst ansvarig rektor för respektive förskoleverksamhet tagit del av information om studiens syfte genom telefonsamtal eller e-post, efter godkännande av rektorerna kunde missivbrev skickas ut till berörda förskollärare. Vid skapande av missivbrev var det väsentligt att lyfta fram de etiska principerna, studiens syfte och samtyckte i form av underskrift. Se missivbrev på bilaga 1. Frågeställningarna för intervjuerna skapades med hänsyn till studiens syfte och frågeställningar. Se frågeställningar på bilaga 2. Det var väsentligt att utforma öppna frågor eftersom syftet var att få djupgående och utförliga svar, samtidigt som det aktuella ämnet behandlas. Intervjuerna startade med de breda och stora frågorna, för att sedan avsluta med de komplexa och ingående frågorna. Syftet med detta var att få förskollärarna ”uppvärmda” i att svara på frågor. Ett flexibelt förhållningssätt kring frågeställningarnas ordningsföljd beaktades under intervjuerna.

Enligt Stukát (2011) bör forskaren sträva efter att intervjuens struktur ska erhålla flexibilitet. Intervjuerna genomfördes inom en vecka. Intervjuerna skedde i olika kommuner vilket medförde till att genomförandet av intervjuerna gjordes var för sig. Samtyckesblankett gavs ut till berörda förskollärare innan intervjuerna startade. Under intervjuerna ställdes öppna frågor till förskolläraren som blev intervjuad, sedan beslutade den förskolläraren själv över svarens längd och struktur. Under intervjuerna var det väsentligt att beakta ett neutralt förhållningssätt för att inte påverka förskollärarens svar. Intervjuerna genomfördes i en lugn miljö, avskilt från barngrupperna tillsammans med en förskollärare och en av oss intervjuare. Ljudinspelningar och anteckningar genomfördes för att samla in empiri.

4.6. Bearbetning och analys

Magne Holme & Krohn Solvang (1997) beskriver hur insamlade empiri från intervjuer bör säkerhetskopieras, det vill säga att originalet inte ska användas i analysprocessen. Denna studie har tagit hänsyn till detta för att kunna säkerhetsställa konfidentialitetskravet och GDPR:s krav. Ljudinspelningarna från intervjuerna transkriberades var för sig utifrån de intervjuer som genomförts, det vill säga att förskollärarnas svar i intervjuerna bearbetades om till text. De svarade mycket utförligt och beskrev många exempel vilket ledde till att den transkriberade texten blev ca 17 sidor.

Därefter skrevs texten ut på papper och kategoriserades upp i högar utifrån intervjuens frågeställningar. All empiri lästes igenom flertalet gånger för att kunna urskönja mönster och upprepande ord samt nyckelord från studiens teoretiska utgångspunkt och syfte, vilket skapade ett resultat. Tolkning av empiri har skett utifrån studiens teoretiska utgångspunkter, såsom det sociologiska perspektivet och barnperspektivet/barnets perspektiv. Resultatet utföll i kategorierna barnkonventionen, begreppets tolkningsmöjligheter samt dilemma och problematik. Dessa presenteras under rubriken ”resultat”.

4.7. Metodkritik

Nackdelar med kvalitativ ansats i denna studie innebär att resultatet inte kan generaliseras med sanning, eftersom studien innefattar personliga åsikter samt tolkningar. Studien kan inte reproduceras, alltså genomföras likadant och få lika resultat eftersom empiri är i form av ord och uttryck, ej konkreta handlingar.

I denna studie har det varit väsentligt att ställa så liknande frågor som möjligt till förskollärarna under intervjuerna för att öka trovärdigheten. Stukat (2011) lyfter att det är väsentligt att hålla sig till studiens ämne under intervjuer eftersom följdfrågor kan bli olika av den som intervjuar beroende på deltagarens svar.

Intentionerna i denna studie var egentligen att både barnskötare och förskollärare skulle delta, eftersom läroplanen ska följas av alla pedagoger i förskoleverksamheter. Utifrån detta innefattade egentligen syftet att också synliggöra om utbildning kan ha betydelse för hur begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen uppfattas. Deltagarna i denna studie blev som tidigare nämnt endast förskollärare, då inga barnskötare önskade delta. Detta medförde till att vi inte kunde undersöka detta.

5. Redovisning av resultat

I detta kapitel redovisas sammanfattande resultat från intervjuerna med de fem förskollärare som deltagit i denna studie. Deras uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” samt hur de arbetar utifrån begreppet och barnkonventionen.

5.1. Barnkonventionen

Intervjuerna visar på att förskollärarna upprepade gånger talade om barnkonventionen, där flera likheter kan urskönjas av förskollärares uppfattningar.

Flera förskollärare var positiva till att barnkonventionen blir lag i januari 2020, men de var tveksamma till om det kommer påverka och hur de kommer påverka förskolors verksamheter. De flesta berättade att de inte arbetat med barnkonventionen konkret tillsammans med barnen, barnkonventionen har däremot funnits med i det dagliga arbetet, genom samtal och diskussion i arbetslagen.

Det har tagits upp lite då och då för att man inte ska glömma det. Det ska ju vara flytande i arbetet.

De flesta uppfattade att de arbetade med barnkonventionen eftersom de ständigt utgår från läroplanen, men att barnkonventionen inte synliggjorts eller benämnts för barnen.

Det står ju i läroplanen att vi ska spegla barnkonventionen.

Förskollärarna ansåg att de önskat mer kunskap om barnkonventionen. Men de beskrev även att det är deras egna ansvar att hålla sig uppdaterad kring barnkonventionens innehåll och betydelse. De berättade att de antingen skulle få mer kunskap eller att de har fått det tidigare. Det innefattade exempelvis mer kunskap om barnkonventionen via föreläsningar och fortbildning men också i verksamheten under olika möten.

Mer kompetensutveckling, själv tagit fram barnens rättigheter så man ser vad barnkonventionen innehåller. Jag tror flera behöver utbildning inom barnkonventionen.

5.2. Begreppets tolkningsmöjligheter

Intervjuerna visar på att begreppet ”barnets bästa” är tolkningsbart eftersom förskollärarna lyfte fram flera olika utsagor om vad begreppet innefattar.

Alla förskollärarna menade att de reflekterar över ”barnets bästa” kontinuerligt i arbetslaget, men att begreppet inte alltid benämns. De ställs dagligen inför dilemman kring hur de ska hantera olika situationer kring barnen. Flera förskollärare ansåg att begreppet ”barnets bästa” ansågs som komplext eftersom begreppet innefattar så mycket, de beskrev flertalet konkreta exempel på vad det kunde innebära. De menade att begreppet innefattar att se till barns olikheter, åsikter, behov, delaktighet, inflytande samt deras integritet.

Förskollärarna berättade att ”barnets bästa” ska återspeglas kontinuerligt i det dagliga arbetet i förskolan, eftersom läroplanen ska synliggöras i arbetet.

Vi jobbar ju för ”barnets bästa” hela tiden.

De flesta förskollärarna ansåg att det är väsentligt att utgå från barnet, när frågan om vad de viktigaste är när ”barnets bästa” ska beaktas.

Man får se till barnen, man ser ju om dem inte tycker om de, man kan inte tvinga dem, lyssna på barnen och deras kroppsspråk, känslor, ”känna av”. Alla barn är ju olika.

En förskollärare menade att det viktigaste att tänka på när ”barnets bästa” ska beaktas är att ta barns perspektiv, det individuella.

Är de något jag har lärt mig är det att hur små de än är har de något att säga. Min uppgift är att försöka förstå ”barnets bästa”.

En förskollärare benämnde barnperspektiv och barns perspektiv. Förskolläraren menade att begreppen inte hör ihop och betyder olika. Det som barnet anser vara dennes bästa behöver inte alltid stämma överens med vad pedagogerna anser vara ”barnets bästa”.

De som barnet själv tycker är bäst är kanske inte alltid lika med vad pedagogerna tycker. Barnperspektiv och barns perspektiv är ju inte samma sak. Inte alltid när det gäller detta tänker jag.

En förskollärare ansåg att det viktigaste är att förskolan ska vara trygg, rolig och lärorik för barnen när barns bästa beaktas.

En förskollärare som arbetat i barnomsorgen under lång tid menade att barn skulle behandlas lika förr men att på senare tid ska barns olikheter tas tillvara på och att barn är olika, det vill säga föränderliga.

Jag har jobbat sen 1988, då pratade man om att rättvisa var att behandla alla lika. Nu är de mer att vi behöver olika och de inte är statiskt, att det är föränderligt.

5.3. Dilemman och problematik

I intervjuerna framkom det upprepade mönster av dilemman och problematik kring begreppet ”barnets bästa” som uppfattas vara viktiga för studiens resultat.

Flera förskollärare ansåg att vårdnadshavare har huvudansvaret för vad som anses vara ”barnets bästa”, så som välmående, behov och omsorg. De ansåg att det är vårdnadshavares ansvar att beakta ”barnets bästa” men att det också ligger på förskolans verksamhet när barnet vistas där. Förskollärarna berättade om olika dilemman kring vad som är ”barnets bästa” i olika sammanhang, där pedagoger och vårdnadshavare har olika synsätt. En förskollärare berättade om svårigheter kring empati för vårdnadshavare, att det är komplicerat då förskollärarens uppdrag ska vara i fokus för ”barnets bästa” och att man inte kan hjälpa alla.

En förskollärare berättade om dilemman att diskutera ”barnets bästa” med vårdnadshavare, vikten av att tillsammans komma överens om lösningar och beslut för att ”barnets bästa” ska kunna beaktas. Det handlade om hur länge ett barn fick vila, där vårdnadshavare och pedagoger inte delade samma uppfattningar om barnets behov. Det handlade om vårdnadshavare önskade att sitt barn endast skulle få sova 30 minuter under vilan, annars kunde barnet inte somna på kvällen när det var läggdags. Vidare berättade förskolläraren att de väckte barnet efter 30 minuter gått under vilan, vilket resulterade i att barnet var jättetrött. Detta menade förskolläraren inte var att se till ”barnets bästa” i denna situation. De löste situationen att de kom överens med vårdnadshavare att barnet fick sova varannan dag istället för att bli väckt efter endast 30 minuter.

”Barnets bästa” behöver inte stämma överens med vad föräldrarna tycker.

Flera förskollärare menade att diskussion i arbetslaget sker hela tiden om vad som anses vara ”barnets bästa” i olika situationer. De talar om hur förhållningssättet mot barn har betydelse, såsom att pedagogerna har gemensam syn och att avdelningen har gemensamma regler när det handlar om tider, vid sjukdomar samt gällande olika lekregler.

Samma regler och förhållningssätt till barnen. Att vi är tydliga. Man får försöka hitta en gemensam plattform för barnens bästa.

Förskollärarna berättade om dilemman kring personal och dess kompetens, det vill säga att alla pedagoger bör ha tillräcklig kunskap för att förstå läroplanens svåra meningsuppbyggnader och begrepp.

Det är en fin läroplan, heltäckande, men de har missat de här med utbildad personal, det hjälper inte med fina ord i läroplanen om man inte kan arbeta eller förstå dem.

Personaltätthets problematik lyftes också fram, det vill säga att bristande antal personal kan medföra att läroplanens mål inte kan uppfyllas. En förskollärare ansåg även att stora barngrupper kan medföra till dilemma om ”barnets bästa”. Detta kan leda till att det blir problematiskt att se till varje enskilt barn.

Sammanfattning av resultatet visar på att förskollärarna var positiva till att barnkonventionen ska bli lag samt att de önskar mer kompetens kring den. De flesta har inte arbetat med barnkonventionen konkret tillsammans med barn i tidigare arbete i förskoleverksamheter. Begreppet ”barnets bästa” ansågs som komplext, förskollärarna berättade flera olika definitioner kring begreppets betydelse. Det handlade om att se till barn olikheter, behov, integritet, delaktighet och inflytande. De flesta förskollärarna ansåg att det är väsentligt att utgå från barnet, när frågan om vad de viktigaste är när ”barnets bästa” ska beaktas. Förskollärarna talade upprepande gånger kring olika dilemman som uppstår i förskolorna. De flesta redogjorde för dilemman som uppstår mellan pedagoger och vårdnadshavare, såsom olika uppfattningar och behöva komma överens med vårdnadshavare när ”barnets bästa” ska beaktas. Dilemman kring personaltäthet och personalbrist visar också skapa påverkan på ”barnets bästa”.

6. Sammanfattande analys av resultat

Under denna rubrik analyseras resultatet utifrån våra tolkningar emot de teoretiska utgångspunkterna, det vill säga det sociologiska perspektivet, barnperspektivet samt barns perspektiv.

6.1. Det sociologiska perspektivet

I resultatet framgår det att förskollärarnas uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” kan kopplas till det sociologiska perspektivet. De talade om vikten av att se till barns olikheter, behov, integritet samt att de ska få ha inflytande och delaktighet.

De menade att det är viktigt att utgå från varje enskild individ och barnets perspektiv när frågan om ”barnets bästa” ska beaktas. Detta kan tolkas som att förskollärarna utgår från att se barnen utifrån den kontext som de befinner sig och att de ser vikten av att utgå från barnets perspektiv. Det kan också tolkas som att de utgår från det kompetenta barnet, eftersom förskollärarna menade att de ständigt beaktade barns perspektiv och barns olika behov i olika situationer.

Resultatet framhäver att förskollärarna kontinuerligt reflekterar och diskuterar över barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa” samt deras förhållningssätt i arbetslaget. De diskuterade hur deras förhållningssätt till ”barnets bästa” skapar inverkan på det pedagogiska arbetet i arbetslaget. De talade om ett barnperspektiv utifrån den aktuella forskning som styr idag och dess styrdokument, att bemöta varje barns olikheter och att utgå från dennes enskilda behov.

Förskollärarna ansåg att det var positivt att barnkonventionen ska bli lag, vilket tolkas som att de ser barn som kompetenta individer, eftersom barnkonventionen lyfter barns olika rättigheter. Flera av förskollärarna ansåg att de ständigt utgår från läroplanens mål och värdegrund, vilket kan tolkas som att de kontinuerligt ser barn som kompetenta och ser barn som being, eftersom läroplanen syftar till aktuell barndomsforskning.

6.2. Barnperspektiv och barns perspektiv

Resultatet visar att de flesta av förskollärarna uppfattade att det viktigaste att tänka på när ”barns bästa” ska beaktas var att utgå från det enskilda barnet, en benämnde begreppet barns perspektiv. Detta kan betraktas som att förskollärarna utgår från barns perspektiv när ”barns bästa” ska beaktas, vilket också synliggör deras barnperspektiv. Förskollärarnas barnperspektiv innefattade bland annat att se till barns olikheter, åsikter, behov, delaktighet, inflytande samt deras integritet. Resultatet visar att flera av förskollärarna uppfattade att de ofta diskuterade över arbetslagets förhållningssätt, vilket kan betraktas som att de önskade att ett barnperspektiv med lika utgångspunkter skulle synliggöras i det pedagogiska arbetet. En förskollärare i resultatet menade att begreppen barnperspektiv och barns perspektiv inte hör ihop och betyder olika, vilket kan tolkas som att pedagogen möjligtvis inte har goda kunskaper om hur forskning beskriver begreppen. Ur ett annat perspektiv kan detta tolkas som att förskolläraren har goda kunskaper om begreppen, alltså att forskning lyfter att de hör ihop och inte bör åtskiljas.

Denna förskollärare kan ha egna erfarenheter och personliga tankar kring begreppen som ligger till bakgrund för att de betyder olika.

Sammanfattande tolkning av resultatet utifrån våra teoretiska utgångspunkter visar på att det sociala perspektivet synliggörs till stor del av förskollärares uppfattningar kring barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa”. Vår tolkning är att förskollärarna ser barn som kompetenta individer och som being. Förskollärarna lyfter vikten av att utgå från barnets perspektiv när ”barnets bästa” beaktas samt att reflektera över deras barnperspektiv.

7. Diskussion

Syftet med denna studie är att undersöka förskollärares uppfattningar av begreppet ”barnets bästa” och barnkonventionen samt hur de arbetar utifrån detta. I detta kapitel framförs en diskussion utifrån resultat gentemot forskning, litteratur samt styrdokument.

7.1. Uppfattningar om barnkonventionen

Den nya läroplanen för förskolan (Skolverket 2018) och Skollagen (SFS 2010:800) framhäver att barnkonventionen ska synliggöras i det pedagogiska arbetet samt att ”barnets bästa” ska beaktas i alla sammanhang som berör barn, vilket även resultatet i denna studie visar. Förskollärarna ansåg att ”barnets bästa” synliggörs kontinuerligt i det dagliga arbetet i förskolan eftersom läroplanen ska synliggöras i det dagliga arbetet tillsammans med barn.

Flera av förskollärarna ansåg att det var positivt att barnkonventionen ska bli lag, vilket tolkas som att förskollärarna ser barn som kompetenta individer eftersom barnkonventionen lyfter barns olika rättigheter. Flera av förskollärarna ansåg att de ständigt utgår från läroplanens mål och värdegrund, vilket tolkas som att de ser till barn som kompetenta.

Segerström (2019) beskriver att Barnrättskommittén har kritiserat Sverige för att det förekommer stora skillnader inom landet när det gäller implementeringen av barnkonventionen. Det kommunala självstyret skapar regionala skillnader på grund av olika prioriteringar. Denna studie utfördes i tre olika kommuner och städer men ingen större skillnad sågs.

Segerström (2019) beskriver att barnrättskommittén anser att yrken som olika vis i sitt arbete påverkar barns livsvillkor och förutsättningar inte har tillräcklig utbildning i bedömning om vad begreppet ”barnets bästa” innebär. Detta kan urskiljas i resultatet då förskollärarna önskat mer kunskap om barnkonventionen.

Resultatet visar att flera av förskollärarna inte arbetat med barnkonventionen konkret tillsammans med barn men att det däremot funnits med i det dagliga arbetet, men inte synliggjorts eller benämnts för barnen. Flera av förskollärarna berättade att de har diskuterat barnkonventionen i arbetslaget. På så sätt har barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa” kunnat användas så som Segerström (2019) beskriver, som en vägledning i alla frågor som berör barn i avsikt att möjliggöra goda förutsättningar.

7.2. Betydelsen av barnperspektiv och barns perspektiv

De flesta förskollärarna menade att begreppet ”barnets bästa” ansågs som komplext, eftersom begreppet innefattar så mycket. De menade att begreppet innefattar att se tills barns olikheter, åsikter, behov, delaktighet, inflytande samt deras integritet. Detta framhävs också av Englundh (2009) och Johansson (2003) i sina texter, där forskarna menar begreppet är komplext och att begreppets innebörd behöver diskuteras och definieras av pedagoger.

I denna studie framkommer det skillnader och likheter mellan resultat av Johanssons (2003) studie. I såväl denna studie som i Johanssons (2003) framförs ett liknande svar av pedagogerna, det vill säga att det som barnet anser vara dennes bästa behöver inte alltid stämma överens med vad pedagogerna anser är ”barnets bästa”.

Förskollärarna i denna studie svarade positivt kring begreppet ”barnets bästa”. I denna studie betonar förskollärarna vikten av att utgå från barnets perspektiv, det individuella barnet samt att kunna se till deras integritet och olika behov och att se barn som being. I studien gjord av Johansson (2003) ansåg pedagogerna att begreppet var komplext men uttryckte det i negativ bemärkelse. De ansåg att barn behöver kunna göra saker även om de inte själva anser att det är nödvändigt, såsom att lyssna till direktiv och tolerera motgångar. Pedagogerna ansåg att barn inte själva vet vad som är deras bästa.

En jämförelse mellan dessa studier kan tolkas som att pedagogers barnsyn har betydelse för hur begreppet ”barnets bästa” återspeglas i det dagliga arbetet i förskoleverksamheter.

Vår tolkning är att pedagogerna i Johanssons (2003) studie har en barnsyn som synliggörs av att se barn som becoming eftersom barnen inte själva hade någon talan när ”barnets bästa” beaktades. Detta kan betraktas som att förskollärarnas barnperspektiv innefattar att de inte ser barn som fullständiga individer och att pedagogerna dessutom använder sin makt på fel sätt. Pedagogerna utgick inte från barnets perspektiv när ”barnets bästa” skulle beaktas. I Bergnehrs (2019) forskning belyses vikten av att utgå från barnets perspektiv, genom att utgå från deras åsikter, känslor, bakgrund och erfarenheter.

Barn är aktörer, det vill säga att barn är kompetenta individer med rätt till inflytande och delaktighet i alla beslut som berör deras liv, vilket ska spegla pedagogers barnperspektiv. Barns aktörskap bör analyseras och diskuteras utifrån flera olika aspekter, såsom hur barn skapar inflytande i sin vardag och hur de är medskapare av sin omvärld.

Näsman (2004) och Arnér (2009) anser att vuxnas makt är ett dilemma när ”barnets bästa” ska beaktas. Författarna menar att det är väsentligt att se till barns mognad, ålder samt barns åsikter och tankar när begreppet ska ta hänsyn till, annars kan barns förmågor underskattas. I denna studie framkommer det att förskollärarna tar hänsyn till dessa faktorer, vilket kan tolkas som att deras barnperspektiv innefattar att utgå från barnets åsikter, att se barn som being och att se barn som kompetenta individer. Förskollärarna utgår från att se barnen utifrån den kontext som de befinner sig och att de ser vikten av att utgå från barnets perspektiv, det vill säga att de utgår från det sociologiska perspektivet (Halldén 2007). Brembeck, Johansson & Kampmanns (2004) lyfter två beskrivningar av barn, det ena som sårbart, passivt och beroende, det andra som självständigt, aktivt och kompetent. Utifrån detta kan en barnsyn av det kompetenta barnet med rättigheter leda till att barn beskrivs som för kompetenta och ansvariga för sina egna liv. Författarna anser att vuxnas ansvar på så sätt kan förminsкас, detta kan medföra till att det kompetenta barnet kan ses som både behövt och problematiskt.

Förskollärarna i denna studie lyfte vikten av att reflektera över ”barnets bästa” kontinuerligt i arbetslaget, men att begreppet inte alltid benämns. De ställs hela tiden inför dilemman kring hur de ska hantera olika situationer kring ”barnets bästa”. Detta kan betraktas som att förskollärarna ansåg att de ständigt reflekterade över deras olika barnperspektiv i samband med att utgå från ”barnets bästa” i olika situationer.

Barnperspektiv bör vara under en ständig tolkningsprocess menar Sommer (2009) och Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide (2009), som lyfter vikten av att kontinuerligt reflektera och diskutera över detta av pedagoger i förskoleverksamheter. De menar att pedagogers barnperspektiv påverkas av individens egen personliga bakgrund, erfarenheter, profession och den aktuella forskning som styr.

Flera förskollärare i denna studie kopplade begreppsdefinitionen av ”barnets bästa” till barns integritet och barns behov, vilket också UNICEF (2009) och Barnombudsmannen (2001) lyfter. De menar att begreppet ”barnets bästa” innebär att se till varje individs fulla människovärde och dess integritet.

Barns behov är sammankopplat med begreppet ”barnets bästa”, det vill säga hur barnets behov bäst kan tillgodoses. Detta handlar om barns grundläggande behov såsom mat, skydd, trygghet, vård samt åsikter, vilket ska beaktas i alla kontexter som rör dem. Andra behov som ska tillgodoses utifrån ”barnets bästa” innefattar också god miljö, erövra stimulans, erhålla kamratskap samt god uppfostran, och därefter nå självständighet och ta eget ansvar över sitt liv.

Vår tolkning av resultatet är att förskollärarna hade goda kunskaper om det aktuella barnperspektivet som ska återspeglas i dagens förskolor. Barnombudsmannen (2001) och Johannesen & Sandvik (2009) lyfter vikten av pedagogers kompetens om den aktuella forskning samt dess styrdokument som ska synliggöras i det pedagogiska arbetet. Barnombudsmannen (2001) menar att barnkonventionen har skapat vår tids samhälleliga barnperspektiv och på så sätt skapa grundläggande vägledning tillsammans med barn. Johannesen & Sandvik (2009), Dolk (2013) och Bergnehr (2019) lyfter vikten av att vuxna ska besitta ett barnperspektiv som utgår ifrån att barn och människor ses som likvärdiga individer samt att barn är deltagare och aktörer i sina egna liv. Dolk (2013) anser även att barn ska ses som aktörer, medmänniskor och fullständiga individer där respekt och acceptans ska beaktas i alla möten. Barn är beroende av att bli sedda, hörda och erkända som individer med drömmar och tankar för att utvecklas.

Författarna Halldén (2007), Dahlberg & Lenz Taguchi (2015) och Sommer (2009) lyfter att det kompetenta barnet ska återspeglas i dagens barnperspektiv. Sommer (2009) skriver om perspektiven ”det resilienta barnet” och ”kompetensbarnet”, där barn ska ses som flexibla, motståndskraftiga samt fullvärdiga individer, vilket medförde till positiv förändrad barnsyn.

Halldén (2007) och Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson (2014) skriver att synsättet att se barn som being och kompetenta har skapat stor inverkan på det barnperspektiv som ska återspeglas i dagens förskoleverksamheter.

UNICEF (2009) skriver att begreppet ”barnets bästa” inte innefattar en exakt definition. Det innebär att begreppets betydelse bör utgå från varje enskild individ. När förskollärarna i vår studie talar om begreppet ”barnets bästa” benämns till stor del det individuella perspektivet, inte vikten av att både utgå från det enskilda barnet och hela barngruppen. Detta kan tolkas som att stort fokus ligger på det individuella barnet när ”barnets bästa” ska beaktas, vilket medför till att hela barngruppen behöver lyftas fram som en viktig aspekt när vi talar om begreppet ”barnets bästa” i förskoleverksamheter. Utförs detta kan barngruppen ”bästa” synliggöras och diskuteras av pedagoger, vilket i sin tur påverkar det enskilda barnet. Roslund (2019) styrker att barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa” syftar till både enskilda individ och hela barngrupper i förskolors verksamheter.

I resultatet framkom det att en förskollärare ansåg att det var viktigt att lyssna till barnet, att försöka förstå barnet. I en studie av Jonsson & Thulin (2013) framhävs det att kommunikation är utgångspunkt för att försöka förstå barns perspektiv, då en ömsesidig dialog kontinuerligt ska behandlas mellan pedagoger och barn. Pedagogers barnperspektiv har betydelse för hur barns perspektiv får utrymme och framträder i förskolors verksamheter. Forskarna menar att begreppen barnperspektiv och barns perspektiv har betydelse för varandra och inte bör åtskiljas, vilket dock inte en förskollärare i denna studie ansåg. Förskolläraren i vår studie menade att barnperspektiv och barns perspektiv ibland inte hör ihop och betyder olika. Detta kan tolkas som att förskolläraren möjligtvis inte har tillräckligt med kunskaper om begreppens betydelse. Ur ett annat perspektiv kan detta tolkas som att förskolläraren har goda kunskaper om begreppen barnperspektiv och barns perspektiv men att det finns personliga erfarenheter och tankar kring begreppen som ligger till grund för att de betyder olika. Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide (2009) lyfter vikten av att barnperspektiv handlar om att försöka förstå barns perspektiv, vilket handlar om att lyfta barns tankar, erfarenheter och intressen. Våra tankar blir att det är väsentligt att ha kunskap om och lyfta fram vikten av att utgå från att inte åtskilja begreppen. Vi kan inte ha ett barnperspektiv utan att utgå från barns perspektiv, eftersom barnperspektiv ska synliggöras av barns perspektiv.

Qvarsells (2003) forskning belyser att det förekommer olikheter och ojämlika villkor inom barngrupper beroende på hur vuxna lyssnar på barns röster och tolkar ett barns perspektiv. Forskaren skriver om vuxnas makt över vilka barn som blir hörda. Forskning visar att vuxna, genom sina handlingar, ger vissa barn möjligheten att bli lyssnad på. På så sätt innehar pedagoger stor makt över hur ”barnets bästa” beaktas och efterföljs i förskoleverksamheter. Vår tolkning är att pedagoger har stort ansvar när det handlar om att tolka barns perspektiv och det kan skapa stora konsekvenser beroende på hur det tillämpas. Att kunna tolka barns perspektiv i mötet mellan barn och pedagog, utifrån barns levnadsvillkor och vardagsliv, är en av pedagogens viktigaste uppgift för att kunna arbeta utifrån ”barnets bästa” och utifrån barns rättigheter i barnkonventionen.

I resultatet framförs det att en förskollärare som arbetat i barnomsorgen under lång tid att barn skulle behandlas lika förr men att på senare tid ska barns olikheter tas tillvara på och att barn är olika, det vill säga föränderliga. Vår tolkning är att förskollärares barnperspektiv förändrats över tid, precis som Sommer (2009) skriver, att barnsyn förändrats över lång tid. Näsman (2004) menar att ett framtidsorienterat perspektiv ska synliggöras i nutida barnperspektiv, där barns rättigheter har betydelse. Dahlberg Lenz & Taguchi (2015) menar att vuxnas barnperspektiv ska skapa förutsättningar för barns delaktighet och inflytande i sin egen utveckling och lärande. Personal i förskoleverksamheter har ett stort ansvar i fostran och överförande av normer, där barns perspektiv ständigt bör beaktas.

7.3. Dilemman och problematik kring ”barnets bästa”

I intervjuerna framkom det upprepade mönster av dilemman och problematik kring begreppet ”barnets bästa” som uppfattas viktiga för resultatet.

Föräldrabalken (SFS 1949:381) säger att vårdnadshavaren har främsta ansvaret för sitt barn och för deras barns personliga förhållanden samt behov blir tillgodosedda. Denna lag anger även att barn har rätt till omvårdnad, trygghet och en god fostran. Flera av förskollärarna berättade att vårdnadshavare har huvudansvaret för vad som anses vara ”barnets bästa”, så som välmående, behov och omsorg. De ansåg att det är vårdnadshavares ansvar att beakta ”barnets bästa” men att det också ligger på förskolans verksamhet när barnet vistas där.

Så som Sandberg & Vuorinen (2007) beskriver och som även resultatet visar så är det viktigt att prata om läroplanen för förskolans (Skolverket 2018) intentioner och mål samt föra en dialog med vårdnadshavare för att skapa en förtroendefull grund att förhålla sig till i förskolans verksamhet. Det skapar även goda möjligheter för vårdnadshavare att känna förtroende för personal och dess kompetens. I resultatet framgår det att en förskollärare berättade om dilemman att diskutera ”barnets bästa” med vårdnadshavare, vikten av att tillsammans komma överens om lösningar och beslut för att ”barnets bästa” ska kunna beaktas. Vår tolkning är att det kan vara svårare för pedagoger att föra barns talan om ”barnets bästa” gentemot vårdnadshavares åsikter och önskemål i rutinsituationer som vid vilan exempelvis.

Näsman (2004) och Arnér (2009) anser att det finns risker med vuxnas uppfattningar och bedömningar av barnets mognad och ålder som kan strida mot dess uppfattningar av ”barnets bästa”. En förskollärare i denna studie berättade att pedagogerna i verksamheten diskuterar ”barnets bästa” med vårdnadshavare, att de tillsammans försöker komma överens om lösningar och beslut för ”barnets bästa”. Flera av förskollärarna berättade även om olika dilemman kring vad som är ”barnets bästa” i olika sammanhang, där pedagoger och vårdnadshavare har olika synsätt. Det handlade bland annat om empati för sjuka vårdnadshavare, att det kan uppstå komplicerade situationer då förskollärarens uppdrag ska vara fokus på ”barnets bästa” och att pedagoger inte kan hjälpa alla. Näsman (2004) menar att det är vuxnas ansvar och uppgift att beakta ”barnets bästa” samt dess konsekvenser som följer. De vuxnas traditionella överordnade positioner innebär att stereotypisering av barn kan kräva omfattande reflektion kring det egna förhållningssättet och syn på barn. Skapa ett öppet förhållningssätt, där barns argument tas på allvar och tillvaratas på.

Barnkonventionen skapar grundläggande vägledning i arbete tillsammans med barn menar barnombudsmannen (2001), vilket därmed utgör vår tids samhälleliga barnperspektiv. I resultatet framgår det från en förskollärare att ”barnets bästa” inte behöver stämma överens med vad barnet anser är ”barnets bästa”. Flera av förskollärarna menade att diskussion i arbetslaget sker hela tiden om vad som anses vara ”barnets bästa” utifrån olika situationer.

Utifrån dilemman kring begreppet "barnets bästa" är våra tankar att förskoleverksamheter kan använda sig av UNICEFs (2008) handbok där John Eakelaar presenterar en metod för att närma sig artikel tre, "barnets bästa". Denna metod innefattar att det är väsentligt att utgå från två perspektiv när "barnets bästa" ska beaktas, det vill säga ett subjektivt och ett objektivi t perspektiv. Det subjektiva perspektivet handlar om att utgå från barnets åsikter och tankar, att barnet själv får uttrycka mening om vad som anses som dennes bästa. Det objektiva perspektivet innebär att den vuxna utgår från egen professionell kompetens och aktuell forskning. Utifrån dessa två perspektiv kan "barnets bästa" behandlas på bästa möjliga sätt.

Konsekvensbedömning och analys bör utföras för att kunna avgöra och skapa en bedömning av beslut, såväl åtgärder för enskilda barn eller för barngrupp, för att kunna vara till hjälp för beslutsfattandet inom förskolans verksamhet. I resultatet framkommer det inte hur förskollärare anser sig ta tillvara på barns åsikter, men de anser att de jobbar för demokrati, inflytande och delaktighet.

Flera av förskollärarna ansåg att dilemman kan uppstå när "barnets bästa" ska beaktas utifrån bristande kompetenser hos personal finns. Pedagoger bör ha tillräcklig kunskap om att förstå läroplanens meningsuppbyggnader och begrepp och för att kunna tolka begreppet "barnets bästa" utifrån läroplanens intention (Skolverket 2018). I resultatet framkom det även att förskollärarna anger personaltäteten som problematik, det vill säga att bristande antal personal kan leda till att läroplanens mål inte kan uppfyllas. En förskollärare ansåg att stora barngrupper kan medföra till dilemman om "barnets bästa". Detta kan leda till att de blir problematiskt att se till varje enskilt barn.

UNICEF (2009) och Barnombudsmannen (2001) beskriver begreppet "barnets bästa" som innebär att utgå från barnets integritet och fulla människovärde. Begreppet innefattar inte en exakt definition, utan att se till varje enskilt barn. Pedagogers kunskap och profession blir därför angelägen i frågan om vad som är "barnets bästa". Flera av förskollärarna ansåg att diskussioner inom arbetslaget sker hela tiden om vad som anses vara "barnets bästa" i olika situationer.

Flera förskollärare menade att diskussion i arbetslaget sker hela tiden om vad som anses vara "barnets bästa" i olika situationer. De talar om hur förhållningssättet mot barn har betydelse, såsom att pedagogerna har gemensam syn och att avdelningen har gemensamma regler när det handlar om tider, vid sjukdomar samt gällande olika lekregler.

Precis som Englundhs (2009) diskussion om begreppet ”barnets bästa” och pedagogers attityder framkommer det i resultatet av denna studie att begreppet ansågs vara komplext och att förskollärarna ofta reflektera över sitt eget och arbetslagets förhållningssätt gentemot begreppet. Även Sommer (2009) tar upp denna tolkningsprocess av barnperspektivet där olika perspektiv reglerar hur vi ser på barn.

8. Slutord

I denna studie framkommer det att barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa” är komplext. Förskollärarna ansåg att de var i behov av mer kompetens kring barnkonventionen. Begreppet ”barnets bästa” visade på flera tolkningsmöjligheter precis som tidigare forskning och litteratur visar. När förskollärarna talade om begreppet beskrevs flera konkreta situationer och dilemman som kontinuerligt uppstår i förskoleverksamheter.

Utifrån detta uppstår tankar kring hur pedagoger ska kunna möjliggöra ett lika barnperspektiv i arbetslaget då läroplanen och barnkonventionen är tolkningsbart.

Läroplanen och barnkonventionen behöver synliggöras och diskuteras kontinuerligt i förskoleverksamheterna. Det är väsentligt att reflektera över eget barnperspektiv och att diskutera kring vilket barnperspektiv som ska synliggöras i arbetslaget och för barngruppen för att kunna skapa gemensamma regler och förhållningssätt till barnen. Vår tolkning är att förskollärare behöver tänka på begreppets innebörd dagligen utifrån olika situationer som uppstår med barn. Det handlar om hur ”barnets bästa” kan synliggöras kontinuerligt i det dagliga arbetet tillsammans med barn. Egna tankar kring begreppet tolkningsmöjligheter innefattar att någon form av mall för konkreta tips för pedagoger i förskoleverksamheter bör utformas, för att närma sig ”barnets bästa”.

I denna studie framkommer det att vårdnadshavare hade stor betydelse för begreppet ”barnets bästa”, då alla förskollärare tog upp detta i resultatet. Det är väsentligt att vara professionell i sin yrkesroll och våga stå upp för läroplanens mål och barns perspektiv när ”barnets bästa” ska beaktas.

Denna studie har lett till fördjupade kunskaper och förståelse kring betydelsen av att utgå från barnkonventionen och begreppet ”barnets bästa” i det pedagogiska arbetet samt tillsammans med barn i förskoleverksamheter. Det handlar om att både utgå från barns perspektiv och eget barnperspektiv.

Att lyssna på barns tankar och åsikter samt utgå från egen yrkesprofession och de styrdokument som ska återspeglas i förskolor. I framtiden hade det varit intressant att undersöka:

- Hur kan barns röster tas tillvara på när ”barnets bästa” ska beaktas?
- Hur hanterar pedagoger dilemman med vårdnadshavare när ”barnets bästa” ska beaktas?

Avslutningsvis landar våra tankar i att poängtera vikten av att alltid låta barn få framföra sina åsikter när beslut om ”barnets bästa” ska beaktas. Barnet i centrum!

9. Referenser

Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan – en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur.

Barnombudsmannen (2001). *Barnets bästa - från vision till verklighet*. Stockholm: Liber.

Bergnehr, D. (2019). Barnperspektiv, barns perspektiv och barns aktörskap – en begreppsdiskussion. *Nordisk tidsskrift for pedagogikk og kritikk, Special Issue: «Barneperspektiv»* Vol. 5, 2019, pp. 49–61.

https://pedagogikkogkritikk.no/index.php/ntpk/article/view/1373/3242?fbclid=IwAR2CepjW4Lix1Czj_DX-0Ozf1hMk1bu0u_j_XOXLERFwbrome79UKBXqZ5A

Brembeck, H., Johansson, B., & Kampmann, J. (2004). *Beyond the competent child: Exploring contemporary childhoods in the Nordic welfare societies*. Fredriksberg: Roskilde University Press.

Dahlberg, G. & Lenz Taguchi, H. (2015). *Förskola och skola - om två skilda traditioner och om visionen om en mötesplats*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Denscombe, M. (2016). *Forskningshandboken: För småskaliga forskningsprojekt inom samhällsvetenskaperna*. 3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn. Makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm: Ordfront förlag.

Englundh, E. (2009). *Barnets bästa i främsta rummet - en pedagogisk utmaning?* Stockholm: Liber.

Halldén, G. (2007). *Den moderna barndomen och barns vardagsliv*. Stockholm: Carlsson bokförlag.

Johannesen, N. & Sandvik, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande - några perspektiv*. Stockholm: Liber.

Johansson, E. (2003). Att närma sig barns perspektiv: Forskares och pedagogers möten med barns perspektiv. *Pedagogisk Forskning i Sverige 2003*, årg. 8, nr 1–2, s 42–57. ISSN 1401–6788. <https://open.lnu.se/index.php/PFS/article/view/1198> .

Jonsson, A. & Thulin, S. (2013). *Kap 2 Att göra bruk av barns perspektiv*. I Pramling Samuelsson, I. & Tallberg Boman, I. (red.) *Barndom, lärande och ämnesdidaktik*. Lund: Studentlitteratur.

Magne Holme, I. & Krohn Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik – Om kvalitativa och kvantitativa metoder*. 2 uppl. Lund: Studentlitteratur.

Näsman, E. (2004). *Barn, barndom och barns rätt*. I Olsen, L. (red.) *Barns makt*. Stockholm: Iustus förlag. ss. 53–75.

Qvarsell, B. (2003). Barns perspektiv och mänskliga rättigheter. Godhetsmaximering eller kunskapsbildning? *Pedagogisk forskning*, 8(1-2), 101-113

Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2014). *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. 2 uppl. Stockholm: Liber.

Pramling Samuelsson, I., Sommer, D., & Hundeide, K. (2009). *Child perspectives and children's perspectives in theory and practice*. Springer Heidelberg: Dordrecht.

Roslund, H. (2019). *Förskolan – uppdrag och juridik*. Studentlitteratur: Lund.

Sandberg, A., Vuorinen, T. (2007). *Hem och förskola: samverkan i förändring*. Stockholm: Liber

Schiratzki, J. (2003). *Barnkonventionen och barnets bästa - globalisering med reservation*. I Sandin, B. & Halldén, G. (red.) *Barnets bästa- en antologi om barndomens innebörder och välfärdens organisering*. Stockholm: Brutus Östling Bokförlag. ss. 25–35

Sejerström, E. (2019). *Barnets rättigheter, helhetssyn i praktisk och systematisk tillämpning*. Lund: Studentlitteratur.

SFS (2010:800). *Skollag*. Stockholm: Utbildningsdepartementet.

SFS (1949:381). *Föräldrabalken*. 6 kap. 1§
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381 [2019-05-30].

SFS (1949:381). *Föräldrabalken*. 6 kap. 2 §
https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/foraldrabalk-1949381_sfs-1949-381 [2019-05-30].

Sommer, D. (2009). *Barndomspsykologi. Utveckling i en förändrad värld*. 3 uppl. Stockholm: Liber.

SOU (1972:26). *Förskolan. Del 1*. Betänkande angivet av 1968 års barnstugeutredning.

Skolverket (2016). *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2016*. Stockholm: Skolverket.

Skolverket (2018). *Läroplan för förskolan Lpfö 98: reviderad 2018*. Stockholm: Skolverket.

Stukát, S. (2011). *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. 2:3 uppl. Lund: Studentlitteratur.

UNICEF (2008). *HANDBOK OM BARNKONVENTIONEN*. Stockholm: UNICEF Sverige.

http://www.manskligarattigheter.se/dm3/file_archive/080125/81db21f2994036a27e03853ac1d679b7/Handbok%20om%20barnkonventionen%20-%20UNICEF.pdf

UNICEF (2009). *Barnkonventionen: FN:s konvention om barnets rättigheter*. Stockholm: UNICEF Sverige. <https://unicef.se/barnkonventionen/las-texten#hela-texten> [2019-05-29].

Vetenskapsrådet (2017). *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

<http://www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf>

Bilagor

Bilaga 1 - Missivbrev

- information om examensarbete

Hej! Vi är två studenter som läser till förskollärare på Högskolan Kristianstad. Under denna höst läser vi vår sista termin, vilket innebär att vi är i full gång med examensarbetet. Studien genomförs som en del av vårt examensarbete och kommer att publiceras i en examensuppsats.

Syftet med denna studie är att undersöka pedagogers uppfattningar av begreppet barnets bästa samt barnkonventionen. Vi har fördjupat oss i forskning och litteratur kring det valda ämnet men har också för avsikt att ta hjälp av er pedagoger genom intervjuer. Därmed anser vi att din kunskap och erfarenhet är värdefull för vår intervju och studie. Intervjun består av ca 10–15 frågor och beräknas ta ca. 30–45 minuter, i hopp om en givande diskussion. Data till studien kommer samlas in genom ljudinspelning och anteckningar.

Studien kommer att registreras på Högskolan Kristianstad i enlighet med lagen om hantering av personuppgifter (GDPR). Hänsyn till vetenskapsrådets forskningsetiska principer kommer beaktas vid intervjun och vid bearbetning av data. Deltagandet är frivilligt och avbrytas om så önskas, oavsett tid. Du förblir anonym och din personliga integritet skyddas.

Den slutgiltiga studien delges gärna om så önskas. Ser fram emot ett givande samarbete och lärorika diskussioner.

Ni är välkomna med frågor eller om ni har funderingar på mail:

Evelina Gustafsson: evelina.gustafsson0027@stud.hkr.se

Anna Rickardsson: anna.rickardsson0072@stud.hkr.se

Handledare på Högskolan Kristianstad, Lena Bäckström: lena.backstrom@hkr.se

_____ Ja, jag samtycker till att delta i studien och att materialet används till examensarbetet.

Underskrift _____

Bilaga 2 - Frågeställningar till intervju

Frågor, personlig bakgrund:

Utbildning:

Erfarenhet inom barnomsorg (år):

Frågeställningar, utifrån förskoleperspektiv:

Barnkonventionen

- Hur tänker du kring att barnkonventionen blir lag jan 2020, kommer detta påverka förskolors arbete, hur? Påverka samhället?
- Har barnkonventionen synliggjorts i tidigare arbete? Hur?
- Anser du att barnkonventionen reflekterats över i verksamhet/ arbetslag?
- Känner du att du tagit del av information eller tillräcklig information om barnkonventionen?

Begreppet ”barnets bästa”

- Vad tror du begreppet ”barnets bästa” innebär?
- Hur anser du att ”barnets bästa” kan synliggöras i praktik?
- Har begreppet ”barnets bästa” reflekterats över i ditt nuvarande arbetslag?
- Har du någon gång upplevt dilemman av vad som är ”barnets bästa”?
- Beskriv en situation där du uppfattar att begreppet ”barnets bästa” inte tillgodoses?
- Beskriv hur du hade handlat om du ser att ”barnets bästa” inte beaktas av pedagoger i verksamheten?
- Hur vet man vad som är barnets bästa? Vem bestämmer detta, anser du? Till exempel mellan pedagoger, pedagoger- föräldrar, pedagoger-barn
- Vad anser du är rektorns roll i att verksamheten följer den nya läroplanen (begreppet barnets bästa).

Fråga utifrån konkret situation: Vad är de bästa för barnet i t.ex. matsituation, Ped1 pedagog anser att de bästa är att barnet ska äta upp all mat som tagits.

Ped2 anser att barnet själv ska få känna efter och ansvara för att barnet känner när hon/han är mätt, och behöver därför inte äta upp all mat. - Hur anser du att dessa olika tolkningar av barnets bästa ska beaktas?

- **Avslutningsfråga:** Vad anser du är viktigast när ”barnets bästa” ska beaktas?